

FODOR JÁNOS

A ROMÁN-MAGYAR KAPCSOLATOK FŐSODRÁSÁBAN: EGY KARRIERDIPLOMATA EMLÉKIRATAI

Alföldi László: *Kolozsvártól Bukarestig. Egy magyar diplomata visszaemlékezései*,
Kisebbségéért-Pro Minoritate Alapítvány – Méry Ratio Kiadó, Budapest,
2022, 254 oldal

Nagy öröm a román–magyar kapcsolatokat kutató történésznek, de akár kisebbségkutató, vagy diplomáciatörténésznek is a diplomata-memoár. Alföldi László könyvének megjelenése a fentiek mellett a szélesebb olvasóközönség számára is külön öröm. Bizonyosan lesz olyan olvasója, aki vélhetően önző módon saját nevét (szerepét, vagy a szerző véleményét) keresi majd a sorok között, de mindezek mellett talán az a legfontosabb, hogy újabb forráskötetként is minősíthető munkával bővült a magyar diplomata memoárirodalom.

A könyvet bemutatták Sopronban az Erdélyi Kör rendezvényén, a budapesti Ünnepi Könyvhéten, valamint a kötet kimondottan „hazai fogadtatásban” részesült a 13. Kolozsvári Magyar Napok keretében szervezett könyvbemutatón, a szerző egykori munkahelyén, a kolozsvári Főkonzulátuson.

Alföldi László közel 30 éves diplomata karrierjét Románia szakértőként Kolozsváron kezdte, majd felváltva, Bukarestben és Kolozsváron is szolgált különböző beosztásokban, illetve Budapesten külügyi referensként. Előéletéről szűkszavúan írt, mindössze annyit tudunk meg könyvéből, hogy diplomáciai feladatkörét megelőzően 11 évig az „államigazgatás más területein” dolgozott. Nem volt erdélyi származása, sőt Romániában sem járt kiküldetését megelőzően, ráadásul román nyelvtudással sem rendelkezett (utóbbit bőven pótolta diplomata-karrierje során), mégis a Ceaușescu-korszak legnehezebb éveiben vállalta a külügyi szolgálatot. Saját bevallása szerint erre azért kerülhetett sor, mivel az 1980-as évek elején a közismert romániai viszonyok miatt (gyenge ellátórendszer, élelmiszerhiány, állambiztonsági szolgálatok által gyakori visszaélések) különösen nem volt vonzó a romániai külügyi szolgálat, mivel az ínséges körülmények mellett ez a nagyszámú magyar lakosság miatt elég sok munkával járt. Ehhez képest Alföldi is olasz és francia felsőfokú nyelvismerete miatt inkább Rómát, Milánót, Párizst vagy Brüsszelt választotta volna, ezek végül eredménytelen próbálkozásoknak bizonyultak, így 1984-ben, egyéves komoly felkészülést követően Kolozsvárra utazott konzuli tisztségben. 2011-ig tartó diplomáciai karrierje során mindvégig a külügy román területén dolgozott, ami különösen kivételesnek számított, ugyanis a diplomatákat gyakran más relációba helyezik legkésőbb egy-egy mandátu-

mot követően. Ehhez képest Alföldi László szakdiplomataként járta végig a diplomácia ranglétra legtöbb fokát, kezdve 1983-ban III. osztályú titkárként, alkonzuli minőségben, illetve fejezte be 2011-ben rendkívüli követ és meghatalmazott miniszterként, nagykövet-helyettesként. Kötetében szigorúan e 28 éves periódus eseményeibe enged némi betekintést a romániai magyar vonatkozású diplomáciai viszonyokba. Maga a kötet 2015-ben keletkezett, a szerző zárszóban megírt indoklása alapján szeretett volna a külszolgálati éveit követően „eltávolodni” a minden bizonnyal még akkor friss emlékekkel teletűzdelt eseményektől. További 7 évre volt szükség ezek megjelentetésére kötet formájában.

A kötet küllemét tekintve igényes, keményborítós, minőségi pappírra lett nyomtatva, borítóján pedig a Kolozsvár főterén található Mátyás szoborcsoport fotója látható, mindezzel illusztrálva, hogy a szerző számára kiemelten fontos volt az összesen nyolc évnyi konzuli, majd főkonzuli tevékenység. A kötet tartalmát tekintve, az előszót, zárszót és köszöntőt leszámítva hét nagyobb fejezetre tagolódik, amelyek kronológiai időrendben tárgyalják a szerző diplomata karrierjének főbb eseményeit. Ezek közül az első két fejezet a legrövidebb, de egyben a legsűrűbb is, ugyanis ezek konkrétan a rendszerváltást megelőző időszak emlékeit emelik ki, mintegy negyven oldalban. Az 1990-nel kezdődő időszakot nem csupán a rendszerváltás és az ezzel megváltozott történelmi helyzetből fakadó változás jelenti, hanem a kötet tartalmi szempontjából a szerző az addigi egyszerű memoárszerű szövegnarrációhoz képest kiegészítő megoldásként gyakori, olykor oldalakon keresztül idézi az Erdélyi Magyar Adatbankból származó Udvardy Frigyes általi sajtószemléből összeállított kronológiáját.¹ Ily módon az addigi, többnyire kompakt törzsszöveg fellazul, néhol talán túlzottan is szakaszossá válik, hiszen itt kronológiaszerű események sora jelenik meg, viszont ez lehetővé teszi a szerző számára, hogy olykor egy-két mondatot hozzáfűzve kommentálja az eseményeket, vagy éppen sejtelmesen az olvasó fantáziájára bízva ezek értelmezését. Mindezek mellett a kötet gazdag, fekete-fehér képillusztrációval is rendelkezik, amelyek többnyire a tárgyalt kontextus vizuális megjelenítésére szolgálnak, s minthogy a képek többsége a szerző gyűjteményéből származnak, ezáltal komoly forrásértékkel bírnak. Talán az arányok megtartása végett érdemes lett volna a korábbi fejezeteket is az Udvardyéhoz hasonló Vincze Gábor által szerkesztett², vagy akár más forrásból származó kronológiával kiegészíteni.

A kötet előnyét szolgálja, s minden bizonnyal ezzel népszerűségét is a tágabb olvasóközönség számára, hogy rendkívül olvasmányos, ami több dolog-

¹ UDVARDY Frigyes: *A romániai magyar kisebbség történeti kronológiája 1990-2017*, Erdélyi Magyar Adatbank, <<https://udvardy.adatbank.ro/>> (letöltve: 2022. 11. 13.).

² VINCZE Gábor: *A romániai magyar kisebbség történeti kronológiája 1944-1989*, Erdélyi Magyar Adatbank, <<https://vincze.adatbank.ro/>> (letöltve: 2022. 11. 13.).

nak is köszönhető. Egyrészt nem szakirodalom-szerű, vagyis nincs teletűzdelve lábjegyzetekkel, így az Udvardy-féle kronológiát leszámítva nem, vagy alig használ egyéb forrásokat. Emiatt, kizárólag a memóriájára hagyatkozva, nagyon színes történetek egymásutániségát jelenti, anélkül, hogy a kötet egyszerű anekdota gyűjteménnyé silányodna. Ezzel a módszerrel gyakorlatilag az olvasó élményszerűen és olvasmányosan tájékozódhat a Ceaușescu-korszak legsötétebb időszakáról (például: a kolozsvári konzulátus bezárásáról, a diplomaták, így emiatt többek között Alföldi kiutasításáról), vagy a kolozsvári méltán hírhedt Funar-korszak abszurd periódusáról, anélkül, hogy ezeket letargikus vagy áldozati perspektívából követné. Természetesen megvan a hátránya is annak, hogy a szerző legtöbb esetben többségében az emlékezetére hagyatkozik, ugyanis ez kisebb tévedéseknek is helyet adhat. Ilyen például a Vékás Domokos kolozsvári főkonzulról írott megjegyzése, mely szerint az erdélyi származású diplomata a háború alatt menekültként került Magyarországra, holott valójában Vékás Beke György osztálytársaként 1946-ban érettségizett, majd a kolozsvári Bolyai Egyetemen kezdte el tanulmányait, melyet Budapestre költözve fejezett be. Ugyanakkor mindez nem befolyásolja a kötet tartalmi elemeit, valamint annak következtetéseit, viszont második kiadásakor javítani lehet.

A visszaemlékező szerző szövegét különösen emberközelivé teszik azon őszinte elemek, amelyek a diplomata kimértségével, de ugyanakkor a konzul, vagy követ mögötti ember érzelmeivel is láttatnak eseményeket. Így büszke győzelemként élhette meg a szerző, de vele együtt az olvasó az 1988-ban botrányos körülmények között bezáratott kolozsvári főkonzulátus újrainítását, de keserűséggel élte meg, hogy várnia kellett (rajta kívülálló okok miatt) a saját főkonzuli kinevezésére. Alföldi László visszaemlékezésében is ugyanúgy „diplomata” maradt, ugyanis igyekszik múltbeli politikai-baráti kapcsolatait nem magára haragítani, de lényegében szinte mindenkiről pozitívan ír, s ha voltak is olyanok, akikre bevalottan haragudott (ilyen volt az RMDSZ politikusok azon köre, akik megpróbálták ellene lobbizni az MSZP kormányok alatt), nem nevesítette őket. Ugyanakkor „diplomata” azért is, mivel igyekszik nagyon kevés olyan valódi kulisszatitkot elárulni, amely (egyébként érthető módon) valóban államtitoknak minősülő információ. Mindettől függetlenül számtalan munkatársáról, de a karrierjét átívelő mintegy harminc év politikai kulcsfigurái majdhogynem mind megjelennek, anélkül, hogy fölösleges, vagy kötelező névsorolvasás lenne a munka. Szakdiplomataként karrierjét egyenlő távolságtartás jellemezte, ugyanúgy a magyarországi, mint az erdélyi magyar pártviszonyok és viszályok forgatagában, holott magánszemélyként bevalottan szimpatizált a Fidesz-párti politikával, illetve jó kapcsolatokat épített ki fontosabb politikusaival is. Ennek ellenére könyvében abszolút nem ír rossz szájizzel az ellenzékkel szimpatizáló, de kiváló szakembernek tartott munkatársairól, vagy politikusokról.

Alföldi számára karrierszemontú és hát miért ne, erkölcsi beteljesülés volt a csíkszeredai konzulátus megnyitása, melynek eredményeképpen a szerző ambicionálta karrierje szép lezárásaként az ottani főkonzuli tisztség betöltését, azonban felettesei másképp döntöttek. Erről Alföldi a következőképpen írt: „Bármennyire is tisztában lehetünk azzal, hogy a nagyköveti és főkonzuli kinevezések során karrierdiplomatak és politikai kinevezettek válthatják egymást, az adott pillanatban, amikor személyesen érint a dolog, nem könnyű elfogadni ennek realitását és indokoltságát. Mindezek miatt is döntöttem úgy, hogy előrehozom nyugdíjas éveimet és kértem a Külügytől korengedményes és előrehozott nyugállományba helyezésemet.”³ Diplomának lenni nem mindig hálás dolog, ugyanis nem csupán fényes fogadások és rendezvények látogatása, hanem komoly megpróbáltatások és sokszor monotonnak tűnő irodai munkával is jár, így nem meglepő, ha a legtapasztaltabb diplomata is a jó teljesítmény ellenében nem részesül a számításainak megfelelő kompenzációban. Ez is a külügyi élet rideg valósága, amelyben Alföldi László nem volt egyedül, hiszen korábbi főnökét, Szűts Pált is hasonlóan érintette hazahívása, s talán, ami meglepő, hogy az egykori bukaresti nagykövet is hasonlóan reagált: „Aztán jött egy távirat amelyben rám bízta, hogy meghatározzam hazautazásom pontos idejét. Legszívesebben azonnal mentem volna [...] Hamarosan túltettem magam az első sokkon, és ugyanúgy dolgoztam, mint annak előtte [...] de azonnal táviratot küldtem a külügyminiszternek, hogy hazahívásommal egyidejűleg kérem a nyugdíjazásomat.”⁴

Ily módon Alföldi László egyazon könyvespolcra helyezhetjük azon romániai külügyi szolgálatot teljesítő kollégáinak sorában, akik szintén bátorkodtak megírni saját diplomata-visszaemlékezésüket, mint a két világháború közötti időben szolgáló Hory András, vagy Alföldi kortársai (inkább munkatársai) közül Szűts Pál vagy Hodicska Tibor. Utóbbi kettő már rég elfogyott a könyvesboltok polcairól (legfeljebb kis szerencsével antikváriumokban még hozzáférhető), illetve a kolozsvári bemutató tanúsága szerint Alföldi László könyvéből is talán már készülhet az utánnomás, akár második kiadás.

³ Alföldi László: Kolozsvártól Bukarestig. Egy magyar diplomata visszaemlékezései, Ki-sebbségéért-Pro Minoritate Alapítvány – Méry Ratio Kiadó, Budapest, 2022, XXX. p.

⁴ Szűts Pál: *Bukaresti napló 1985–1990*, Osiris Kiadó, Budapest, 1998, 315. p.